

Marzena Szugiero:
Metonimie getta kulturowego w społecznym imaginarium.
Królestwo Polskie 1845–1914

Praca podejmuje problem getta jako miejsca izolacji Żydów wobec otaczających ich społeczeństw, ale także jako specyficznej kategorii ich wyobrażeń zbiorowych, we wskazanej w tytule czasoprzestrzeni. Kategoria ta jest relewantna dla procesu żydowskiego samookreślenia, emancypacji oraz modernizacji. Autorka wnika w tę generalną problematkę poprzez szczegółową analizę konkretnych rytuałów i praktyk kulturowych. Stąd właśnie owe metonimie w tytule pracy, wywodem interpretacyjnym dobrze uzasadnione.

Opierając się na bogatym i różnorodnym materiale źródłowym (prasa, pamflety, dzieła literackie, pamiętniki, ikonografia) wytwarzanym głównie w Królestwie Polskim omawianego okresu (choć nie tylko), autorka przedstawia repertuar owych metonimii getta. Rok 1845 pojawia się tu jako data graniczna, ponieważ rozpoczyna się wtedy carski nacisk instytucjonalny na reformowanie tradycyjnego Żydostwa. Początek I wojny światowej jako terminus ad quem czasokresu pracy jest oczywisty.

Autorka omawia bliżej oraz interpretuje trzy takie znaczące rytuały żydowskiego getta kulturalnego tamtego czasu: strzyżenie włosów przez kobiety, obrzezanie chłopców, ubój rytualny. Opiera się przy tym na czytaniu wielojęzycznych źródeł, a jej znajomość języków ujawniona w pracy jest imponująca. Interpretacja wskazanych rytuałów i praktyk oraz sposobów obchodzenia się z nimi, a także ich problematyzacji w ówczesnej literaturze przedmiotu uprzytamnia nam paradoksy żydowskiej ortodoksji i modernizacji oraz pokazuje procesy wyłaniania się nowych przemian społecznych i aspiracji osobistych.

Jestem przekonany, że praca doktorska Marzeny Szugiero pt. *Metonimie getta kulturowego w społecznym imaginarium. Królestwo Polskie 1845-1914*, stanowi kompetentny, istotny przyczynek do poznania problematyki emancypacji Żydów w Polsce tamtego czasu, a tym samym i historii kultury polskiej.

(Andrzej Mencwel)